

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Strategie rozvoje zeleně

Obec Vysokov

© Zpracování 2018 - 2019

Jan Lonc, DiS.

Obsah

1. Úvod	4
2. Základní informace	5
3. Obecné zásady použití rostlin při utváření venkovských prostor	6
4. Současné problémy zeleně na vesnici obecně	9
5. Analytická a návrhová část	10
5.1 Památníky obětem války a sakrální stavby	11
5.2 Ostatní místa v intravilánu obce a jejich zeleň:	19
5.3 Vodní plochy v obci a jejich vliv na krajinu	29
5.4 Významné stromy v obci:	31
5.5 Zeleň v extravilánu obce:	34
5.6 Venkovská stavení	38
6. Orientační propočet nákladů	40
7. Implementační část	43
7.1 Způsob řízení a organizační zajištění naplňování Strategie rozvoje zeleně	43
7.2 Systém financování Strategie rozvoje zeleně	44
7.3 Aktualizace Strategie rozvoje zeleně	45
7.4 Monitoring a vyhodnocení naplňování Strategie rozvoje zeleně	45
8. Závěr	46
9. Zdroje	46

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Zpracovatel:

Svazek obcí "ÚPA"

náměstí T. G. Masaryka 120

549 41 Červený Kostelec

IČ: 71211721

V rámci zpracovatelské organizace dokument vytvořil člen realizačního týmu projektu:

Jméno a příjmení: Jan Lonc, DiS.

Telefon: +420 603 341 442

E-mail: jlonc@volny.cz

Dokument byl vytvořen v rámci projektu „Efektivní správa obcí Červenokostelecka a Českoskalicka“ registrační číslo CZ.03.4.74/0.0/0.0/16_058/0007446. Financování projektu bylo následující: prostředky z Evropské unie (85 %), prostředky ze státního rozpočtu (10 %), vlastní zdroje (5 %).

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Kontakty: Zpracovatel, objednatel

Zpracovatel:

Jan Lonc, DiS.
Střeziměřice 5
552 04 Chvalkovice, okr. Náchod

Telefon: +420 603 341 442

E-mail: ilonc@volny.cz

Objednatel:

Obec Vysokov
Vysokov 108
547 01 Náchod

Telefon: 491 424 827

Web: <http://www.vysokov.cz/>

E-mail: obec.vysokov@tiscali.cz

Starostka: Bc. Renáta Sychrovská Fiedlerová, tel: +420 724 186 823

Místostarostka: Zdeňka Hovorková, tel.: +420 606 636 640

1. Úvod

V rámci možného rozsahu zadání bylo zpracováno dílo, které poukazuje na zachování venkovských hodnot v obci Vysokov, s doporučením na případné úpravy, omezení či změny, vedoucí k vyššímu estetickému nebo praktickému umocnění místa.

Zda se půjde cestou zde předkládaných doporučení, či nikoliv, záleží převážně na vedení obce, ale i na občanech samotných.

Cílem práce také bylo, aby si občané vážili své obce jako cenného originálu, který se s ničím nesrovnává. To, co je na obci výjimečné, se má pečlivě chránit a správně udržovat.

Pravdou je, že dobré příklady táhnou a je dobré je následovat, toto ovšem nelze dělat na úkor zavržení originality vlastní obce.

Respektováním hodnot, které nám zde zanechali naši předkové dokazujeme nejen úctu k našim předkům, ale i ke krajině ve které žijeme a která nám dává život.

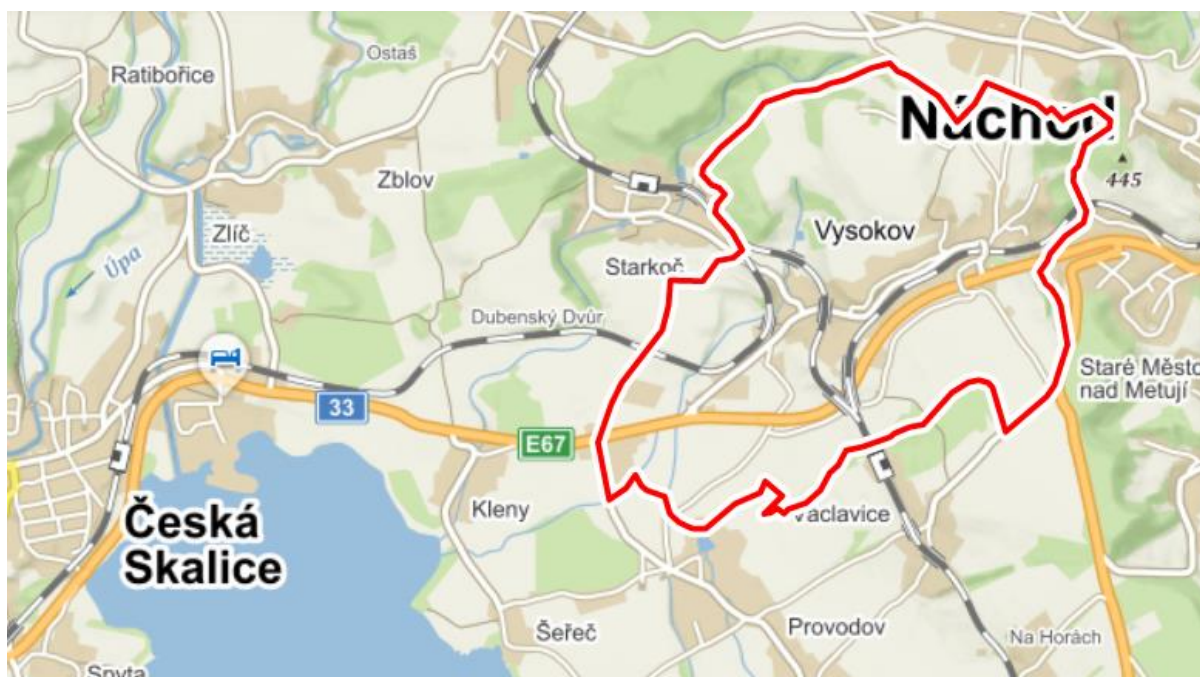
Vesnice má zůstat vesnicí a projevit by se to mělo zejména v jednoduchosti, přirozenosti a v provázanosti s okolní krajinou.

To, že jsou u jednotlivých vytipovaných částí navrhovány určité změny, neznamená, že by obec byla zcela bez dobrých příkladů, cílem těchto navrhovaných změn je, aby přispěly k vyšší funkčnosti a harmonii daného místa.

Výsledkem odevzdané práce jsou doporučení, kterým směrem má obec z hlediska rozvoje a údržby zeleně směřovat. Díky těmto informacím se bude moci vedení obce lépe zaměřit na případné nedostatky v úpravě zeleně, případně se utvrdit o správném směru v péči o zeleň. Jednotlivá doporučení mohou tvořit určitý podklad ke zpracování detailnějších prováděcích dokumentací.

2. Základní informace

Poloha:

(Mapy.cz, 2019)

<https://mapy.cz/zakladni?x=16.0957995&y=50.4015812&z=13&source=muni&id=2536&q=vysokov>

Obec Vysokov má cca 400 obyvatel a kdysi bývala pomezí stezkou vedoucí z Českých zemí do Pruska.

Ve Vysokově byla vápenka a písničky a byl zde také těžen kámen na opevnění Náchodského hradu. Do roku 1848 patřila Vysokov k Náchodskému panství.

Známost a veřejně uznávanou akcí je každoročně konaný mezinárodní filmový festival amatérských filmů – Vysokovský kohout, který je zde jako jediný pořádaný ve vesnici. <http://www.vysokov.cz>

Historie

První zmínka o Vysokově pochází z roku 1465. Až do roku 1848 obec náležela náhodskému panství. „Obyvatelé Vysokova byli v průběhu dějin sužováni mnoha válkami. Největším mezníkem v dějinách obce však byla válka prusko-rakouská v roce 1866, neboť k prvnímu střetnutí vojsk došlo právě na území Vysokova, kde dodnes nacházíme množství malých i velkých pomníků s hroby vojáků nejrůznějších hodností i národností. K neznámějším patří pomník „Myslivec“ od sochaře Quido Kociána, s verši J. Vrchlického, věnovaný padlým českým vojákům šestého praporu polních myslivců. Nejmohutnějším památkem je 13 metrů vysoký žulový jehlan s ležícím lvem z bílého mramoru, věnovaný padlým 4. a 6. Kyrysnického pluku.“

Pro obec byla také významnou událostí stavba železnice (1859 - 1869 trať z Jaroměře do Trutnova a roku 1872 - 1875 Choceň-Meziměstí). <http://www.vysokov.cz/obec-1/historie/>

3. Obecné zásady použití rostlin při utváření venkovských prostor

Zeleň na vesnici výraznou měrou obohacuje charakter krajiny a stejně tak dotváří i její identitu.

Jak dospět ke kvalitní zeleni na vesnici

1. Kvalitním zadáním – co, kde, kdy, proč (moudrý objednatel)
Kvalitním zadáním se rozumí takové zadání, kde objednatel i zhotovitel mají zcela jasno o realizačním výstupu zhotovitele (ať už se jedná o projekt nebo samotnou realizaci). To pochopitelně také znamená, že vedení obce by mělo alespoň z části vidět do problematiky zadaného díla (tj. nenechat se například omámit argumenty, jak jsou tůje bezúdržbové a celoročně zelené, ale vědět, že takové dřeviny rozhodně nepřispějí k umocnění vesnického rázu v jejich obci).
2. Kvalitním projektem (zodpovědný projektant)
Tento bod úzce souvisí s bodem jedna s tím, že projekt opravdu není jen o tom, aby architekt ukázal, co všechno umí vytvořit, ale aby pak jeho dílo bylo možné i prakticky realizovat. O to více pak na vesnici platí rčení „V jednoduchosti je krása“.
3. Projednáním s občany (vstřícnost, trpělivost, čas)
Dost občanů špatně nese skutečnost, když se něco vytváří za jejich zády. Je zde určitý pocit netransparentnosti a různých jiných předsudků. Projednání s občany není vždy lehký úkol, neboť je třeba, aby se alespoň větší část shodla na rozumném výsledku. Vytváříme prostory pro lidi a s lidmi. Jedině tím si můžeme alespoň z části zaručit i vřelejší vztah občanů k výslednému dílu, na kterém se mohli sami podílet.
4. Kvalitní realizací (nejnižší cena není cestou k nejlepšímu výsledku)
Bohužel je povětšinou již v zadání, že nejnižší nabídková cena vyhrává. Pak se ale nemůžeme divit výsledkům realizovaných děl. Tím, že je v zadání nejnižší cena prioritou, dáváme jasně najevo, že nám o hodnotný výsledek tolik nejde. Kvalitní dílo s sebou zákonitě musí nést i kvalitně ohodnocený výsledek. Proto je mnohdy lepší si celkové dílo rozdělit na etapy a realizovat ho po částech, než se snažit dosáhnout kvalitního díla najednou s minimem prostředků.
5. Kvalitní údržbou
Tato skutečnost je velice často opomíjena a zejména se chybí u akcí realizovaných z dotačního titulu, kde na realizaci se povede získat požadovaná částka peněz, ale na údržbu v následných letech nejsou prostředky (dostatek pracovních sil, odbornost...) a ze strany obce často chybí finance na zadání údržby odborné firmě.
Je třeba myslet na to, že výsadbou rostlin proces nekončí, ale naopak začíná.
Zeleň jako živý organismus by se dal v tomto případě přirovnat třeba k dítěti, kde naše péče nekončí ve fázi, kdy jde dítě do školy, ale pokračuje dál až do jeho dospělosti, což je potažmo velice podobné péči o zeleň. Výchovná fáze nově založené výsadby zeleně je proto hodně zásadní. O co je výchovná fáze kvalitnější, o to je udržovací fáze v pozdějších letech jednodušší.

6. Architekturou budov, která tvoří základní kostru vesnického rázu

Pokud je tato kostra narušena nevhodnými prvky, zeleň nemůže zachránit celkovou situaci, zeleň tvoří pouze doplněk a propojení sídla s okolní krajinou.

7. Novostavbami v obci s jasnými regulativy (zachování uliční čáry, sklon a barva střechy, barva fasády, dělení oken, použité materiály).

Jsou obce a bohužel je jich velice málo, které mají v tomto směru jasno. Vědí, že krásná obec je o harmonii zejména architektonických prvků a těmi jsou stavby.

Zachováním poselství našich předků (jednoduchost, symetrie, proporční vztahy, použité materiály, souladné barevné provedení aj.) dáváme najevo naši úctu a pochopení k původnímu záměru – ke kompoziční skladbě obce. Na tento původní záměr je pro zachování celkové harmonické koncepce nutné navázat! Protichůdným argumentem pak nemůže být to, že je jiná doba a vše se mění – to je sice pravda, ale mění se pouze vnitřní potřeby člověka. Je to jako s lidskou postavou, kde současný člověk má sice jiné potřeby než člověk před sto lety, ale jeho tělo zůstává stále stejné, proto je určitě možné bydlet v domě, který respektuje architektonické hodnoty našich předků, a nejedna stavba je toho dnes důkazem.

8. Kosterními dřevinami v obci domácího původu – převážně listnaté

Každá domácí dřevina je zdrojem potravy a domovem pro mnoho užitečných živočichů.

Mnoho živočichů potřebuje ke svému životu pouze určité dřeviny (pokud v krajině tyto dřeviny chybí, jsou živočichové ohroženi).

Užiteční živočichové tvoří přirozený řetězec a dochází tak k redukci škůdců, pomoci při opylení, přilákání ostatních živočichů aj. Domácí dřeviny spolu s živočichy jsou tedy významnými tvůrci ekologické stability v krajině.

Domácí dřeviny jsou esteticky působivé, proměnlivé během celého roku, působí přirozeně a nepůsobí cize v naší krajině.

Tvoří harmonii s okolní krajinou (krajinu přirozeně prostupuje do intravilánu obce a naopak).

Jsou užitečné z hlediska úkrytu, hnízdění a jako potrava mnohým živočichům.

Bývají součástí přirozeně se vyskytujících společenstev v krajině (topol, olše, vrba = mokřadní nivy).

Jsou cennou potravou i pro nás (ovocné stromy, léčivé květy, kůra, listy apod.).

Nelze opomenout ani využití dřeva jako stavebního nebo jinak umělecky cenného materiálu (truhlářství, tesařství, řezbářství...).

Díky použití domácích dřevin se projevuje naše individualita dané oblasti, regionu i státu.

9. Použitím rostlin domácích i zdomácnělých (pivoňka, šeřík apod.)

Výjimečně lze použít tvarový nebo barevný kultivar domácích dřevin (malokorunná lípa, červenolistá líska, okrasná jablň, plnokvětá třešeň v místě, kde je ovoce nežádoucí aj.). Je to dáno převážně pozměněnými podmínkami (ať už půdními nebo prostorovými), kde by jinak běžný druh domácí dřeviny neplnil funkci na něj kladenou.

10. Použitím lokálních, přírodě blízkých materiálů

Jedná se o lokální materiály (kámen, dřevo, místní deponie ornice aj.). Tyto materiály jsou nejen cenově přijatelné (díky krátké vzdálenosti přepravy), ale tvoří pak společně s ostatními místními materiály Genius loci (ducha místa). Jedná se i o společnou provázanost prvků na úrovni energetické.

11. Respektováním stávajících dominantních prvků v obci
Stávající dominantní prvky tvoří kostru celé obce, a nejen na nich pak závisí ostatní prvky drobnějšího charakteru (nižšího významu). Příkladem nerespektování dominantních prvků může být třeba kostel na návrší osázený kolem dokola smrky nebo borovicemi. Tím potíráme nejen hodnoty obce, ale přicházíme o spoustu cenných možností, jako je např. hezký výhled do širého okolí, význačný orientační bod v krajině aj.

12. Utvářením kompozic zeleně tvořící jednotu s okolními stávajícími vegetačními prvky
Úpravy zeleně v obci mají výraznou vazbu na okolní krajinu.
Příkladem je použití stejných druhů dřevin v obci, které rostou v blízkém okolí, ve volné krajině (alespoň druhově), kvetoucí plané třešně nebo jabloně, kde dochází ke splynutí a sjednocení urbanizované i volné krajiny jako celku.

13. Respektováním měřítka dřevin vůči prostoru
Tato zásada se také často porušuje tím, že se zasadí do malého prostoru velké stromy, ale někdy se to děje i naopak, kdy na vesnici se použije kulovitá forma dřeviny v místech, kde by se krásně vyjímal vzrostlý strom ve své plné kráse.

14. Zapojením mládeže a občanů do přípravy i realizace děl
Chceme-li něco změnit, musíme v první řadě začít u dětí. Pokud se mládež od mala naučí, že zeleň je živý organismus a že na ní závisí naše existence, pak se předpokládá, že se v dětech vybuduje k zeleni kladný vztah, který se v pozdějších letech promítne i např. do snížení vandalismu a k větší úctě ke stromům a ostatní zeleni.

4. Současné problémy zeleně na vesnici obecně

Nevhodné úpravy zeleně na návsi – snaha přiblížit se městu, spolu s nevhodnými výsadbami dřevin tzv. nepromyšlené kompozice s cizím sortimentem dřevin – tuje, cypřišky, jalovce, stříbrné smrky, spolu s nedostatkem prostoru pro kořeny.

Satelitní výstavba domů, kde nalezneme spoustu barev, tvarů a struktur nezapadající do řešené lokality a tvořící chaotické a k danému místu cizí prostředí. Mnohdy je při stavbě použit nesourodý materiál, který je dovezen i ze vzdálených koutů světa a svým složením a působením na krajinu se spíše blíží k nebezpečnému odpadu. Projekt některých domů s sebou nese všemožnou snůšku nápadů stavebních architektů a majitelů, jen ne sounáležitost a harmonii s okolím. Povětšinou se jedná o pozemky, které jsou do posledního metru využity na výstavbu domů, a na zeleň bohužel nezůstává prostor. Tím vzniká v obci poměrně velký kýč, který nelze zelení nijak napravit.

Kontejnery na tříděný odpad, které svojí barevností, tvarem, materiálem a mnohdy i umístěním neharmonizují se svým okolím. Jiná situace by byla v případě kontejnerů provedených v jedné bílé barvě s názvy odpadů, které do nich patří.

Nekvalitní údržba ploch (neodbornost a záporný vztah k zeleni jako k něčemu podřadnému a méněcennému). Málokdo si uvědomuje tu obrovskou časovou náročnost, než dosáhne zeleň svého objemu, který plní svoji opravdovou funkci až po desítkách let. Proto jakýkoli zásah do živého stromu je třeba pečlivě zvážit, ale hlavně si dopředu uvědomit možné následky našeho počínání.

Nerespektování zeleně jako živého prvku v krajině, na kterém do jisté míry závisí způsob i délka našeho života. Jedná se o neuvážené zásahy do zeleně přeoráváním půdy blízko ke stromům a tím potažmo i k jejich úhynu. Necitlivé a neodborné hluboké řezy motorovou pilou do stromů, čímž se strom zcela zahubí, případně se sníží jeho životnost více než o polovinu.

Význačný český zahradní architekt Josef Kumpán roku 1939 pronesl:

„Dnešní venkovský člověk, který má k dispozici nejrychlejší a poměrně laciné dopravní prostředky, přejímá nesmyslně módu měst, upravovat své okolí podle městského vzoru.

A tuto městskou zahradu kopíruje člověk v prostředí, které je obklopeno krásnými háji, ovocnými sady, pestrými loukami a bublajícími potůčky.“

5. Analytická a návrhová část

Návrhová část dělí zeleň do kategorií:

Památníky obětem války, sakrální stavby a jejich zeleň:

- 1 Kaple Božského Srdce Páně
- 2 Křížek u kaple 260/1
- 3 Křížek pod Kramolnou
- 4 Křížek u hospody
- 5 Pomník jezdecké bitvy se lvem
- 6 Pomník obětem bitvy 1866
- 7 Pomník myslivce
- 8 Křížek pod pomníkem myslivce
- 9 Křížek nad Nývltovým dubem
- 10 Hrob obětí války 1866 (zeměbranecký kříž)
- 11 Pomník padlým vojínům ve světové válce 1914-1918
- 12 Zvonička

Ostatní místa v intravilánu obce a jejich zeleň:

- 1 Stromořadí k obecnímu úřadu
- 2 Hřiště s tenisovými kurty
- 3 Hřiště u hospody
- 4 Prostor na kontejnery v obci
- 5 Zděné garáže
- 6 Parčík u čerpací stanice, ve směru na Starkoč
- 7 Zastavitelné území na západním okraji obce
- 8 Náletové dřeviny v obci

Vodní plochy v obci a jejich vliv na krajinu

- 1 Požární nádrž u pensionu Deluxe p. č. 127
- 2 Soukromý rybník na hřišti u tenisových kurtů
- 3 Rybník u kaple
- 4 Rybník u čerpací stanice
- 5 Rybník nad čerpací stanicí

Významné stromy v obci:

- 1 Nývltův dub (ve směru na Starkoč)
- 2 Lípy u čerpací stanice ve směru na Starkoč
- 3 Lípa v parčíku u čerpací stanice
- 4 Vysokovská památná lípa u OU
- 5 Lípa u obecního úřadu
- 6 Lípa u stavení č. p. 132 (pod OU)
- 7 Lípa u stavení č. p. 9
- 8 Lípa u stavení č. p. 5
- 9 Lípa u kaple
- 10 Jasan nad kaplí

Zeleň v extravilánu obce:

- 1 Lipová alej k Václavicím
- 2 Obecní cesta od pomníku jezdecké bitvy k pomníku obětem války
- 3 Javorové stromořadí ke Kramolně

Venkovská stavení

- 1 Stavba u hospody č. p. 106
- 2 Roubený penzion č. p. 66
- 3 Stavba č. p. 45
- 4 Venkovská vila č. p. 127

5.1 Památníky obětem války a sakrální stavby

Jsou to převážně místa, která prolínají obcí a jsou spojena s historickými událostmi nebo duchovními památkami. Tato místa vyjadřují nejen úctu k lidským životům, ale mají i významnou architektonickou hodnotou. Umístěny jsou na strategických místech, která jsou určitým způsobem vázána na minulé události.

- 1 Kaple Božského Srdce Páně**
- 2 Křížek u kaple 260/1**
- 3 Křížek pod Kramolnou**
- 4 Křížek u hospody**
- 5 Pomník jezdecké bitvy se lvem**
- 6 Pomník obětem bitvy 1866**
- 7 Pomník myslivce**
- 8 Křížek pod pomníkem myslivce**
- 9 Křížek nad Nývltovým dubem**
- 10 Hrob obětí války 1866 (zeměbranecký kříž)**
- 11 Pomník padlým vojínům ve světové válce 1914-1918**
- 12 Zvonička**

Půdorys (www.ikatastr.cz)

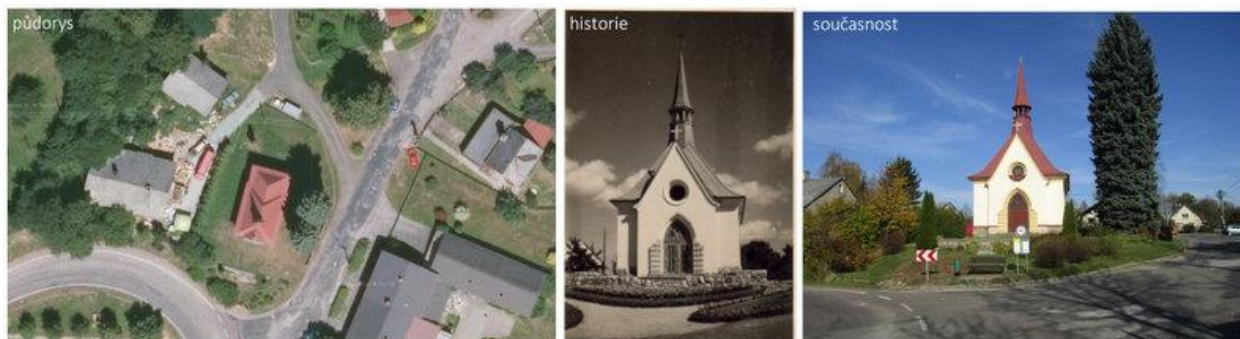

1. Kaple Božského Srdce Páně

Kaple stojí na parcele č. 344 a je v majetku Římskokatolické farnosti – děkanství Náchod. Nachází se na ukončení osy komunikace vedoucí od Náchoda do obce Vysokov. Stojí na místě, kde původně stála zemědělská usedlost s kovárnou, která vyhořela.

([https://cs.wikipedia.org/wiki/Kaple\(Vysokov\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kaple(Vysokov)))

Současný stav půdorys (www.ikatastr.cz) a foto

Přednosti:

- Hodnotná novogotická památka a jedna z hlavních dominantních staveb v obci.
- Stavba je architektonicky a historicky cennou památkou, ale i místem setkávání a sdílení duchovních a kulturních hodnot.
- Okolní zeleň tvoří do jisté míry vhodné orámování a měřítko danému pohledu.
- Na rozdíl od doby nedávne je nyní zeleň uspořádaná lépe a zcela nevhodné túje stínící kapli byly odstraněny a dominantní stavba tím může vyniknout.
- Původní úprava zeleně (viz foto uprostřed nahoře) velice správně respektovala a podtrhovala dominantní úlohu kaple, včetně přístupových cest.

Nedostatky:

- Stříbrné smrky rámuující kapli přerůstají své měřítko a svým druhovým složením se příliš nehodí do venkovského prostředí.
- Autobusová zastávka nacházející se ve střetu čelní pohledové osy kaple narušuje čistý a harmonický pohled na kapli.
- Nejasný hlavní přístup do kaple (zejména za mokra, sněhu apod.), kde chybí hlavní přístupová cesta.

Možná doporučení:

- Po odstranění stříbrných smrků by funkci orámování stavby převzala lípa nacházející se na obecním pozemku a v pozadí kaple.
- Autobusová zastávka by mohla být (v případě možnosti pronájmu pozemku) přesunuta proti zastávce zděné, tj. na parcele č. 401/3 ve vlastnictví správy silnic KH kraje.
- Z východní strany kaple zvážít zhotovení kamenné přístupové cesty.

<http://nachod.farnost.cz/kostely-a-kaple/kaple-plhov/>

<http://www.vysokov.cz/obec-1/fotogalerie/historicka-fota-16cs.html>

Možné řešení – vizualizace

2. Křížek u kaple 260/1

Pískovcový podstavec s madonou a s kovovým zlaceným křížem se nachází naproti kapli přes cestu, na pozemku patřící ČR (Správě železniční dopravní cesty, státní organizace).

Přednosti:

- Hodnotné, umělecké a duchovní dílo.
- Sakrální památka je vhodně orámována nedávno vysazenými lípami, které jsou zároveň součástí stromořadí u pěší cesty vedoucí za křížkem.

Nedostatky:

- Je třeba u vyhrazené zeleně, bezprostředně v okolí kříže (uvnitř kovového oplocení), zachovat symetrii v osázení, která by nenarušovala hodnotu díla.

Možná řešení:

- Z důvodu bezpečnosti silničního provozu by měly být lípy vyvětveny výše, což by bylo třeba udělat včas, dokud nejsou spodní větve příliš silné. Správně vedený řez na větví límeček a vhodný termín řezu jsou nezbytným předpokladem k budoucí vitalitě a perspektivě dřevin.
- Zachovat symetrii osázení v okolí křížku.

3. Křížek pod Kramolnou

Na severním konci zastavěného území Vysokova se nachází na parcele č. 888 pískovcový křížek.

Přednosti:

- Umělecké a duchovní dílo v krajině na strategickém místě, křížení dvou cest.
- Okolní zeleň tvoří přirozený přechod do krajiny s požitekem výhledu do okolí.

Nedostatky:

- Nebyly shledány.

Současný stav půdorys (www.ikatastr.cz) a foto

4. Křížek u hospody

Na soukromé parcele č. 136, 50 m východně od hospody se nachází pískovcový podstavec s nikou, na kterém je kovový křížek s pozlaceným Kristem.

Přednosti:

- Umělecké a duchovní dílo v obci u cesty, kde je dobře viditelné.
- Okolní zeleň tvoří přirozené orámování a vhodnou kulisu.

Nedostatky:

- Na levé straně od křížku roste třešeň, která musí být bohužel z důvodu viditelnosti křížku poměrně přísně tvarována.

Možná řešení:

- Bude-li vůle třešeň zachovat, pak bude muset být nadále tvarována řezem.

Současný stav půdorys (www.ikatastr.cz) a foto

5. Pomník jezdecké bitvy se lvem

Významné pietní místo upomínající na historickou bitvu v roce 1866 se nachází v jižní části Vysokova ve směru na Nové Město nad Metují.

Na parcele číslo 511 se nachází centrální žulový pomník se lvem, připomínající památku padlým vojákům v Prusko-rakouské bitvě roku 1866.

Přednosti:

- Pietní místo, kterému okolní krajina spolu se zelení dodává specifickou atmosféru.
- Stávající vzrostlé stromy buk a lípa tvoří orámování pomníku a mohutný dub vytváří pomníku zelené pozadí. Bříza s jejím smutečním charakterem navozuje specifickou pietní atmosféru.

Nedostatky:

- Nebyly shledány.

Možná řešení:

- Nebyla stanovena

www.valentinska.cz

Současný stav půdorys (www.ikatastr.cz) a **foto**

V tomto případě červenolistý buk svojí barevností upozorňuje v krajině na výjimečné místo a přesto, že je v krajině a venkovském prostředí, k takovému místu patří.

6. Pomník obětem bitvy 1866

Severně od hospody (cca 280 m) se na parcele č. 781/1 nachází pomník obětem bitvy 1866. Tento pomník bohužel není přístupný.

<https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/2817-vysokov/>

7. Pomník myslivce

Tento pískovcový pomník se nachází na parcele č. 837, na severním konci zastavěného území obce.

Pomník vyjadřuje poctu padlým vojákům a myslivcům v bitvě v roce 1866. Pomník byl odhalen v roce 1906 a jako pozadí byly kolem pomníku vysázeny duby, které v současné době tvoří pěknou stromovou kulisu.

Ing. Karel Pachovský, vets.cz

Přednosti:

- Pietní místo, které je vhodně začleněno do okolní krajiny a spolu se zelení mu dodává hloubku a specifickou atmosféru.
- Stávající vzrostlé stromy tvoří orámování a pozadí pomníku a podrostový keřový porost celkové místo podkresluje a sjednocuje.

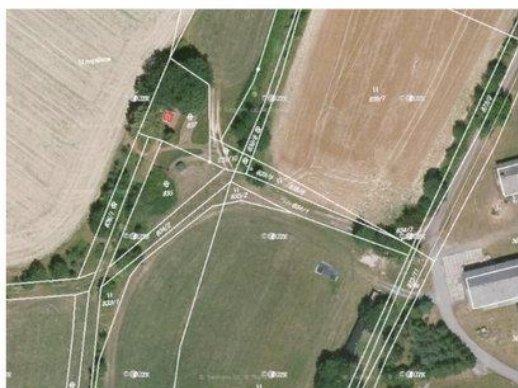
Nedostatky:

- Stávající tůje na levé straně pomníku narušuje významné pietní místo v krajině.

Možná řešení:

- Stávající tůji odstranit, ostatní ponechat tak jak je.

Současný stav půdorys (www.ikatastr.cz) a foto

8. Křížek pod pomníkem myslivce

Nedaleko pomníku myslivce (cca necelých 200 m jižně) se na soukromé parcele 828/1 nachází hromadný hrob převážně myslivců, který zdobí kovový kříž na kamenném podstavci. V okolí kříže rostou tůje a jalovce.

Přednosti a nedostatky:

- Stávající tůje na pozadí křížku a jalovce mají dvě odlišné funkce. Tím, že nepatří do krajiny a jsou zde cizí, vytváří v krajině rušivý prvek, čímž ale zároveň upozorňují na místo, které je něčím v krajině výjimečné.

Možná řešení:

- Stávající jalovce nemají v konkrétním případě nijak významný charakter a současná tůje by se po dožití mohla nahradit za tvarový kultivar listnatého stromu (např. *Carpinus betulus* 'Fastigiata'), který by byl svým tvarem v krajině výjimečný, ale zároveň by díky proměnlivosti lépe zapadal do krajinného rázu.

Současný stav půdorys (www.mapy.cz) a foto

9. Křížek nad Nývltovým dubem

Nad památným Nývltovým dubem se severně vzdušnou čarou (cca 245 m) nachází u lesa kovový krucifix na kamenném podstavci, upomínající na bitvu roku 1866.

Přednosti a nedostatky:

- Stávající tůje rámuující kříž mají opět odlišné funkce. Tím, že nepatří do krajiny a jsou zde cizí, vytváří v krajině rušivý prvek, čímž ale zároveň upozorňují na místo, které je něčím v krajině výjimečné.

Možná řešení:

- Stávající tůje vyvětvit tak, aby byl kříž viditelný, nebo nahradit stávající tůje za tvarový kultivar listnatého stromu (např. *Fagus sylvatica* 'Fastigiata'), který by byl svým tvarem v krajině výjimečný, ale zároveň by díky proměnlivosti lépe zapadal do krajinného rázu.

Současný stav půdorys (www.mapy.cz) a foto

10. Hrob obětí války 1866 (zeměbranecký kříž)

Kříž je jedním ze symbolů bitvy u Náchoda dne 27. 6. 1866. a nachází se cca 70 m východním směrem od kaple Božského Srdce Páně, na parcele číslo 457/4. Pomník symbolizuje tzv. zeměbranecký kříž a je běžně nepřístupný.

Pomník byl zhotovený na návrh pruské korunní princezny a odhalen dne 12. 7. 1868.

Na místě je pohřbeno 48 padlých pruských důstojníků a poddůstojníků od pěšího pluku č. 52 a dragounského pluku č. 8. (<https://www.turistika.cz/mista/vysokov-zemebrenecky-kriz/detail>)

Přednosti:

- Pietní místo, umělecké dílo, které se nachází na místě pohřebiště padlých pruských vojáků.
- Stávající zeleň tvoří pro pomník jednotné pozadí.

Nedostatky:

- Nepřístupnost místa

Možná řešení:

- Snažit se u pomníku při jeho rámování zelení o stálé zachování symetrie celkového pohledu.

Současný stav půdorys (www.mapy.cz) a **foto** - Polák Jindřich, Romana Dubečková)

11. Pomník padlým vojnům ve světové válce 1914-1918

U hlavní komunikace se na parcele číslo 191 nachází pomník k památce padlým vojnům v 1. světové válce. Pomník se nachází 70 m severovýchodním směrem od obecního úřadu.

Přednosti:

- Pietní místo s uctěním památky padlých vojáků v 1. světové válce.
- Současná zeleň správně vystihuje charakter daného místa.

Nedostatky:

- Nebyly shledány

Možná řešení:

- Cestu k pomníku a okolní zeleň udržovat čistou bez náletové zeleně.

12. Zvonička

Na pozemku č. 219/2 v centru obce, cca 45 m východně od pomníku padlým vojínům se nachází kovová zvonička, která stojí na místě původní dřevěné zvoničky.

Současný stav půdorys a foto

5.2 Ostatní místa v intravilánu obce a jejich zeleň:

Jsou to místa, která v obci hrají úlohu dotváření celkového dojmu z obce, ale nehrají v obci dominantní úlohu (autobusová zastávka, zeleň u méně významných budov, zeleň sportovních areálů apod.).

- 1. Stromořadí k obecnímu úřadu**
- 2. Hřiště s tenisovými kurty**
- 3. Hřiště u hospody**
- 4. Prostor na kontejnery v obci**
- 5. Zděné garáže**
- 6. Parčík u čerpací stanice, ve směru na Starkoč**
- 7. Zastavitelné území na západním okraji obce**
- 8. Náletové dřeviny v obci**

Půdorys (www.ikatastr.cz)

1 Stromořadí k obecnímu úřadu

Na parcele 182/1 a 182/2 se v nedávné době uskutečnila úprava břehové cesty vedoucí k obecnímu úřadu.

Přednosti:

- Podél cesty byly ještě před její úpravou vysázeny okrasné jabloně.

Nedostatky:

- Vysazené stromy se ve velké míře neujaly, což mohlo být způsobeno několika faktory: Nedostatečná péče, zejména zálivky (prudký břeh, kde voda rychle odteče, suchý rok, jižní expozice svahu, rašelinový substrát apod.).
- Nedořešená stabilizace prudkého svahu bude v následujících letech vést k jeho postupnému splavování vlivem eroze.

Možná řešení:

- Stabilizovat svah vhodnou kamennou opěrnou zídkou nebo porostlými přírodními rohožemi.
- Uhybnulé stromy dosadit s vytvořením zálivkové mísy a s dostatečnou povýsadbovou péčí.

Půdorys (www.ikatastr.cz), foto, současný stav

2. Hřiště s tenisovými kurty

V obci se na parcele č. 300/1, v soukromém vlastnictví, nachází antukové tenisové hřiště. Jeho součástí je i kryté venkovní sezení s občerstvením.

Přednosti:

- Sportoviště, ale i místo ke konání různých kulturních a společenských akcí.
- Vhodné místo s rybníkem a s dostatkem zeleně přecházející ve volnou krajinu.

Nedostatky:

- Nedořešená stabilizace svahu navazujícího na hřiště.
- Na pozemku se nachází dřeviny tvarované, druhově nevhodné až kýčovité do venkovského prostředí (jalovce, cypřišky, tují, pestrolisté listnáče apod.).
- Ostrůvkovité záhony v travnaté ploše prostor tříští, působí v krajině nepřírodně a zbytečně komplikují údržbu prostoru.

Možná řešení:

- Vhodnou opěrnou zídou stabilizovat svah, s možností jeho osázení v horní části pro změkčení zdí a přirozenějšího zapojení do okolní zeleně.
- Zrušit ostrůvkovité záhony a ponechat ucelenou travnatou plochu s přirozeněji působícím, lučním porostem.
- Travnatou plochu ponechat pouze na části a z větší části ponechat přirozený luční porost pro zvýšení biodiversity místa v krajině.
- Pečlivě zvážit druhové složení vysázených rostlin, aby nepůsobily nepřírodně a nenarušovaly ráz krajiny.

Půdorys (www.ikatastr.cz), foto, současný stav

3. Hřiště u hospody

Za hospodou na obecním pozemku p. č. 91/1 se nachází multifunkční hřiště s klubovnou.

Přednosti:

- Pěkné místo, vhodné k současným sportovním a společenským aktivitám.
- Nová klubovna svým dřevěným opláštěním vhodně zapadá do daného prostoru.

Nedostatky:

- Stavba klubovny je poměrně nová a není ještě zelení zcela propojena se stávajícím okolím.

Možná řešení:

- Drobnými úpravami v osázení je možno získat větší požitek z místa, přesto, že je to relativně malý prostor.

4. Prostor na kontejnery v obci

Uprostřed obce se, nedaleko hlavní silnice, na parcele č. 301/1 nachází čtvercový prostor pro kontejnery na tříděný odpad.

Přednosti:

- Místo ve spádové části obce.
- Vyhrazený prostor, kde je snaha o zaclonění pozemku pomocí zeleně do okolí.

Nedostatky:

- Zaclonění čtvercového prostoru pro kontejnery pomocí tují není druhově ve venkovském prostředí vhodné.

Možná řešení:

- Z důvodu požadavků na úzkou a celoročně stálezelenou kulisu v okolí pozemku pro kontejnery, lze současnou výsadbu s budoucím tvarovacím řezem akceptovat.

Půdorys (www.ikatastr.cz), foto, současný stav

5. Zděné garáže

Mezi pozemky p. č. 301/1 a 302/1 se nachází zděné garáže.

Přednosti:

- Relativně nízká stavba a jednotný vzhled

Nedostatky:

- Chybí zde větší podíl zeleně vhodněji začleňující poměrně širokou stavbu do venkovského prostředí.

Možná řešení:

- Současné garáže nechat porůst např. popínavou rostlinou (přísavník tříprstý, břečťan popínavý...) pro vhodnější zapojení stavby do prostředí a ke zvýšení proměnlivosti místa.

Půdorys (www.ikatastr.cz), foto – současný stav

Foto – možné řešení

6. Parčík u čerpací stanice, ve směru na Starkoč

Nedaleko za křižovatkou ve směru na Starkoč, se na pozemku p. č. 50/1 nachází menší parková plocha, kde byla v loňském roce vysázena k stému výročí založení Československé republiky lípa svobody.

Přednosti:

- Parkově upravená plocha a prostorově vhodné místo pro strom státnosti.

Nedostatky:

- Většina současných dřevin je nenávratně poškozená od strunového vyžínače.
- Mohou zde nastat v budoucnu problémy s památnou lípou, která zasahuje do území České telekomunikační infrastruktury a.s.

Možná řešení:

- Obrýt u současných dřevin tzv. beztravnaté mísy, aby nadále nedocházelo k poškozování současných vysazených dřevin, při jejich obžínání.

Púdorys (www.ikatastr.cz), foto, současný stav

7. Zastavitelné území na západním okraji obce

V západní části obce jsou územním plánem vyhrazené pozemky, kde by mělo v blízké době dojít k výstavbě nových domů.

Přednosti:

- Území navazuje na lehce přístupnou hlavní komunikaci.
- Možnost ovlivnit harmonické uspořádání staveb na pozemku a jejich venkovský charakter.

Nedostatky:

- Architektura některých současných staveb postrádá jednotu, harmonické proporce a propojenost s krajinou.

- Soukromá zeleň svým městským charakterem (pestrolisté listnáče a jehličnany) nepřispívá k propojenosti se zelení krajinnou a nedochází k návaznosti na okolí.
- Často je kladen vyšší důraz na estetiku, barevnost až výstřednost před funkcí užitkovou a ekologickou.

Možná řešení:

- Stavby by měly být jednotného rázu – venkovské (podobná výška, sklon střechy, souladné barvy...)
- V bezprostřední návaznosti na krajinu by nemělo končit zastavěné území plotem, ale v dostatečné šíři nejméně 4-6 m by zde měl být přechodový pás (stromy, keře, louka), tvořený ovocnými a domácími druhy rostlin začleňující nově vzniklý okraj intravilánu do krajiny. V poslední době se často stává, že hranice pozemku bývají tvořeny betonovou zdí, která v návaznosti na krajinu působí příliš násilně a zcela nevhodně.
- Stavby, lépe včlenit do reliéfu krajiny (neumísťovat na vrcholek kopce) a více je pomocí venkovské zeleně propojit s krajinou, aby došlo k souladné hře barev, světla a stínů, důležitých pro výsledný krajinný ráz při pozorování z jiných míst v krajině.
- Páteřní zeleň (tvořící hlavní a viditelnou kostru zahrady – stromy) by nutně měla být tvořena domácími druhy rostlin, zejména listnatými, pro zachování jednotného rázu a biodiverzity krajiny.

Půdorys (www.ikatastr.cz), foto, současný stav

8 Náletové dřeviny v obci

V obci Vysokov se nachází na více místech náletové dřeviny, které jsou místními hasiči a pracovníky obce potlačovány.

Náletovými dřevinami rozumíme takové dřevnaté rostliny, které se samovolně vyskytly na pozemku proti vůli vlastníka, tj. nebyly tedy záměrně nikým vysazeny. Šíří se povětšinou semeny, vzduchem, ale v některých případech i odnožujícími kořeny a šlahouny (pámelník bílý, ostružiník apod.).

Takové dřeviny se vyskytují na místech, kde mají ke svému vývoji příhodné podmínky (neudržované plochy sečí, orbou, rumišťe, prudké svahy apod.).

V případě, že se jedná o náletové dřeviny na svahu, lze konstatovat, že dřeviny takto ze semene vyrostlé tuto půdu chrání před erozí nejlépe, neboť kořinky rostlin od mala rostou v těžkých podmínkách bez dostatku vláhy a často pouze na náspech, na skále a tím tvoří velmi silný a bohatý kořenový systém, který půdu spojuje a chrání ji před erozí, ať už vzdušnou, nebo vodní.

Náletové dřeviny bývají převážně přírodního druhového zastoupení (bříza, jasan, javor, topol, akát, lípa, bez apod.) a tím propojují přírodní skladbu krajinné zeleně s místem, kde rostou.

Řada náletových dřevin plní mimo řady ekologických funkcí i užitek v lidové medicíně (bez, růže šípková, lípa, trnka, hloh apod.). Je-li to třeba, můžeme náletové dřeviny pokácet a získat dřevní hmotu na topení. Kolikrát se bezmyšlenkovitě odstraňují mladé stromky náletů v místech, kde nic neohrožují a nikomu nepřekáží, kde by se mohly nechat dorůst alespoň pro užitek palivového dříví.

Nedávný stav, náletové dřeviny (www.ikatastr.cz)

Je třeba dopředu vědět záměr, proč náletové dřeviny odstraňuji (přílišné rozbujení, stínění staveb a pozemků, nebezpečí vývratu apod.).

Nebudou-li se v budoucnu vymýcené plochy pravidelně udržovat, za pár let se bude vše opakovat. Je-li pozemek na rovině a máme zde záměr s novými výsadbami, pak náletové dřeviny odstraníme i s kořeny a nadále postupujeme dle postupů prací vedoucích k nové úpravě (kypření, rovnání, výsadba nových rostlin, jejich zamulčování, zálivka a následná péče, skládající se zejména v redukci náletových dřevin, které se znovu probudily k životu).

Jeli pozemek ve svahu a musíme z nějakého důvodu náletové dřeviny odstranit, pak je situace složitější a není úplně dobré postupovat jednorázovým vymýcením. Plocha je delší dobu holá a zakořenění nové sazenice trvá více let. Zde je nutné připomenout, že sazenice vysazovaná z kontejneru do půdy a zvyklá na pravidelné hnojení a závlahu není vhodnou sazenicí do těchto podmínek. Vhodnější jsou sazenice prostokořenné, sázené ve vhodném termínu z půdy do půdy. Závlaha nových výsadeb ve svahu je pak o tolik složitější, že se zalévá čerstvě zkypřená zem a dochází při tom k jejímu splavování. Vhodné je tedy postupovat etapově, tak, aby se nově osazovala 1/3 plochy a další rok druhá třetina.

Je třeba myslet na to, že nově vysazovaná dřevina bude vždy vyžadovat určitý podíl péče na rozdíl od dřevin náletových.

Jaký je tedy ideální stav?

Ideálním stavem by se dal nazvat stav s minimální péčí a maximálním užitkem. Zde je třeba si říci o jaký užitek nám jde prioritně.

Užitkem můžeme rozumět:

užitek estetický (kvetoucí, celoročně proměnlivá zeleň)

užitek protierozní (co nejvíce zabránit půdní erozi)

užitek ekologický (hnízdění ptactva a zvěře, potravní řetězec apod.)

užitek bezúdržbový (odpadá náročné sečení prudkého svahu, složitá závlaha nových výsadeb)

Je tedy třeba nejprve uvažovat o hlavní funkci, kterou od dané lokality požadujeme, a dle toho se řídí následné kroky a případné úpravy. Samozřejmě je i možná kombinace funkcí dle priorit. Například ponechat pouze náletové dřeviny, které nejsou příliš invazivní, a invazivní odstranit (křídlatka, ostružiník, akát apod.). Jiným příkladem může být přechod do centra obce, kde po okraji vysadíme dřeviny atraktivnější (tavolník vrbolistý, javor mandžuský, střemcha obecná apod.), které postupně nenásilně přechází v zeleň více krajinnou tvořenou občasně redukovanými přirozenými nálety.

5.3 Vodní plochy v obci a jejich vliv na krajinu

1. Požární nádrž u pensionu Deluxe p. č. 127
2. Soukromý rybník na hřišti u tenisových kurtů
3. Rybník u kaple
4. Rybník u čerpací stanice
5. Rybník nad čerpací stanicí

V obci se nachází cca 5 rybníků, které jsou převážně v soukromém vlastnictví.

Rybníky mohly kdysi sloužit k chovu ryb a v současné době plní spíše funkce ekologické. V návaznosti na krajinu na sebe váží spoustu užitečných živočichů a jejich ekologická funkce spočívá zejména v zachování biodiverzity, pestrosti, rozmanitosti druhů, a to jak živočišných, tak i rostlinných. Zadržují vodu v krajině a vytváří menší biocentra a biokoridory a patří do hodnot, které je třeba bezpodmínečně chránit.

Velmi přínosná funkce rybníků s příbřežní a mokřadní vegetací je klimatizační, kdy vodní plocha vyrovnává teplotní výkyvy, za horka ochlazuje a při chladu naopak okolí rybníku zahřívá. Regulují vzdušnou vlhkost a vyrovnávají tak i teplotní výkyvy okolní krajiny. Jsou tedy termoregulačním činitelem. Rybníky také částečně slouží k odbourávání částí škodlivých látek, zejména fungují-li přirozeně a v rovnováze.

V neposlední řadě plní rybníky okrasný prvek při dotváření krajinného rázu.

Půdorys (www.ikatastr.cz)

1. Požární nádrž u pensionu Deluxe p. č. 127

Na parcele číslo 127 (vodní plocha) se nachází požární nádrž ve vlastnictví obce. Nachází se v obci poblíž hlavní komunikace, 170 m za hospodou, ve směru na Náchod.

Zděná nádrž ohraničená zábradlím, která v obci slouží jako požární nádrž.

2 Soukromý rybník na hřišti u tenisových kurtů

Rybník se nachází 200 m západním směrem od kaple na soukromé parcele č. 314/2. Tento rybník má zřejmě svůj vlastní pramen, který vyvěrá pod kopcem Ovčák.

Rybník plní nejen funkci okrasnou, ale i ekologickou a krajinnotvornou.

3. Rybník u kaple

Na severní straně od kaple se na obecní parcele číslo 345 nachází rybník. Rybník je zarostlý převážně orobincem úzkolistým a rákosem obecným.

Voda v rybníku bývá zejména na jaře a na podzim. Během letního období je zde vody nejméně. Rostliny v rybníku plní funkci přírodního filtru a rybník se stává spíše tzv. kořenovou čistírnou, slouží tedy k odbourávání částí škodlivých látek.

4. Rybník u čerpací stanice

U hlavní komunikace směrem na Starkoč se na soukromé parcele (Český rybářský svaz, z. s., místní organizace Nové Město nad Metují) číslo 45/1 nachází rybník. Hladina tohoto rybníku také není stálá a je závislá na průběhu počasí a ročním období.

5. Rybník nad čerpací stanicí

Nad čerpací stanicí se „V lunách“ nalézá vodní pramen, který se vlévá do rybníku pod ním, tj. na parcelu č. 773/2. Zřejmě byl vytvořen uměle, neboť se nachází na parcele trvalého travního porostu.

Rybník je soukromý a slouží k chovatelským účelům a k hospodaření s vodou v krajině.

5.4 Významné stromy v obci:

Takové stromy tvoří kostru blízkého krajinného rázu a ve Vysokově se nachází v různém věkovém složení, na různých lokalitách. Tato stromová kostra významným způsobem dotváří ráz krajiny. Stromy jsou někdy spojeny se stavbami, které vhodně rámují a doplňují.

1. Nývltův dub (ve směru na Starkoč)
2. Lípy u čerpací stanice ve směru na Starkoč
3. Lípa v parčíku u čerpací stanice
4. Vysokovská památná lípa u OU
5. Lípa u obecního úřadu
6. Lípa u stavení č. p. 132 (pod OU)
7. Lípa u stavení č. p. 9
8. Lípa u stavení č. p. 5
9. Lípa u kaple
10. Jasan nad kaplí

V obci se nachází významné stromy, které jsou nejen na obecním prostoru, ale i na soukromých parcelách. Dva z nich jsou památné a jedná se o Vysokovskou velkolistou lípu a Nývltův dub. Ostatní zmíněné stromy památné nejsou, ale je třeba je zmínit jako vůdčí kosterní dřeviny obce.

Půdorys (www.ikatastr.cz)

1. Nývltův dub (ve směru na Starkoč)

Ve směru na Starkoč, se za čerpací stanicí na soukromé parcele č. 762 nachází v poli statný dub (*Quercus robur*), jehož stáří se odhaduje na necelých 300 let. Výška stromu je 22 m a obvod kmene 410 cm. Šíře koruny je cca shodná s výškou stromu. U dubu byla provedena bezpečnostní vazba u mohutné spodní tlakové větve.

Krásný strom, jehož kořenový systém je respektován a strom má ke svému růstu příhodné podmínky.

2. Lípy u čerpací stanice ve směru na Starkoč

Při vjezdu do čerpací stanice stojí dvě lípy, které byly vysazeny cca před 100 lety. Tím, že jsou na konci obce, tvoří plynulý přechod intravilánu obce do okolní krajiny a jsou tedy páteřním spojovacím prvkem obce s krajinou.

Na lípách byly provedeny řezy a mnohdy do poměrně starého dřeva, což zanechalo rány nezacelené, zejména ve spodní části stromu. Vrchní sesazovací řez u líp měl za následek tvorbu tzv. „vrbových hlav“ – nahlučené výmladnosti, kde v případě neprovedené probírky zahoustlých výhonů může v budoucnu hrozit odlamování do sebe srostlých větví.

3. Lípa v parčíku u čerpací stanice

V parčíku se nachází vzrostlá lípa, která může být podobně letitá jako lípy u čerpací stanice. Tvoří kostru parčíku a v jistém smyslu je prodloužením stromořadí podél silnice ve směru na Starkoč. Tato lípa stojí na stejné obecní parcele č. 50/1, jako dvě lípy předešlé.

4. Vysokovská památná lípa u OU

Jedná se o lípu velkolistou (*Tilia platyphyllos*) rostoucí na strmém svahu – obecní parcele č. 152/1, před domem č.p. 25. Výška lípy (cca 18–20 m) není úměrná odhadovanému stáří lípy (cca 250 let), neboť byly její větve z bezpečnostních a zdravotních důvodů zakráčeny. Obvod kmene je odhadnut na cca 6 metru. Kmen lípy je dutý a aby nedošlo k jeho rozlomení, musí se větve koruny držet v rozumné váhové hmotě.

5. Lípa u obecního úřadu

U obecního úřadu se nachází vzrostlá lípa, která právem patří k dominantním stromům obce a tím, že si její koruna zachovala přirozený vývin (bez řezu) je stromem velmi cenným. Odhadované stáří stromu je cca 200 let.

6. Lípa u stavení č. p. 132 (pod OU)

Nedaleko obecního úřadu (70 m severovýchodním směrem) se u stavení č. p. 132 nachází mohutná cca 24metrová dominantní lípa, která patří k dalším páteřním velikánům v obci.

7. Lípa u stavení č. p. 9

Nedaleko zvoničky (200 m severovýchodním směrem) se u stavení č. p. 9 nachází mohutná cca 20 m vysoká dominantní lípa, která se právem řadí do významných stromů v obci.

8. Lípa u stavení č. p. 5

Nad autobusovou zastávkou se cca 100 m západním směrem nachází u stavení č. p. 5 vícekmenná mohutná lípa, s výškou cca 20 m a obvodem kmene 600 cm. Kmen je dutý, a proto je třeba zdravotní stav této lípy průběžně sledovat, aby nedošlo k rozlomení. K částečné eliminaci rizika rozlomení napomůže občasný odlehčovací redukční řez koruny.

9. Lípa u kaple

Pár metrů severně od kaple se na obecním pozemku číslo 346 nachází dominantní vzrostlá lípa (*Tilia cordata*), která doposud nebyla znehodnocena nesprávným řezem a je svým umístěním centrálním stromem obecní „návsí“.

Rovněž prostor pod lípou je vhodně vyřešen namulčovaným kruhovým prostorem pokrytým dřevní štěpkou.

10. Jasan nad kaplí

Severně od kaple (cca 190 m) se u cesty ve směru na Kramolnu nachází na parcele 867/1 statný jasan (*Fraxinus excelsior*), jehož výška činí 20 m, s obvodem kmene 390 cm. Kořenové náběhy jsou ukotveny v travnatém břehu a hlavní kmen přechází ve vidlicovité větvení koruny, kde spodní silné větve byly odřezány, ale poměrně dobře byly zhojeny.

Současný stav-foto

5.5 Zeleň v extravilánu obce:

Zelené plochy mimo zastavěná území obce, které významně ovlivňují nejen krajinný ráz, ale nemalou měrou i život samotných obyvatel obce (aleje, remízky, tůňky aj.).

Místa v krajině, která dávají obci možnost větší integrace do okolního prostředí, které je natolik důležité, že bez něho obec ztrácí své kořeny a nemá ani trvale udržitelnou budoucnost.

Zezeň v extravilánu se významnou měrou podílí na stavu mikroklimatu v obci.

Extravilánová zezeň ovlivňuje zejména:

- Snížení síly větru v obci.
- Snížení vysokých letních teplot a zvýšení vzdušné vlhkosti v obci.
- Snížení hluku a prachu v obcích.
- Snížení jedovatých pesticidních zplodin na soukromých zahradách (převážně v okrajové části obce).
- Zvýšení úrodnosti ovocných stromů v soukromých zahradách a zvýšená produkce medu (vhodní opylovači, medonosné rostliny).
- Snížení půdní eroze.
- Estetickou hodnotu v krajině (průhledy, výhledy, orámování propojení obce do krajiny ...).
- Další faktory, zejména pro zachování ekologické stability (pojmutí vodních srážek – zásadní při přívalových deštích), jako úkryt pro dravce lovcí na polích myši, jako potrava a hnízdění mnohých obratlovců aj).

1. Lipová alej k Václavicím

2. Obecní cesta od pomníku jezdecké bitvy k pomníku obětem války

3. Javorové stromořadí ke Kramolně

Púdorys (www.ikatastr.cz)

1. Lipová alej k Václavicím

Od pomníku jezdecké bitvy se lvem byla na jižní hranici katastrálního území Vysokov před několika lety vysázena lipová alej.

Výsadba se uskutečnila na parcele číslo 512/19 a 512/22, zřejmě kolem roku cca 2010.

Přednosti:

- Lipová alej lemuje cestu v krajině a je významným krajinným prvkem.

Nedostatky:

- Lípy nemají založené koruny v dostatečné výšce v závislosti na blízké komunikaci, což by mohl být v budoucnu problém.

Možná řešení:

- Zvýšit postupně u líp kmínek, což by bylo třeba udělat včas, dokud nejsou spodní větve příliš silné. Správně vedený řez na větvní límeček a vhodný termín řezu jsou nezbytným předpokladem k budoucí vitalitě a perspektivě dřevin.
- Zvýšení nasazení koruny zvýší nejen bezpečnost provozu, ale usnadní se i výhledy do okolní krajiny
- Do budoucna u stávajícího stromořadí respektovat a kontrolovat dostatečný prostor pro kořenový systém a nadzemní korunu stromů (ponechat širší neobdělávaný travnatý pruh pro vývin kořenů).

Současný stav půdorys (www.lkatastr.cz), foto

2. Obecní cesta od pomníku jezdecké bitvy k pomníku obětem války

Poblíž jižního okraje katastrálního území se nachází na obecním pozemku č. 517/31 cesta, která je nyní součástí polnosti. Kdysi zde zřejmě vedla cesta, která vedla do lesa Provodov-Šonov, kde se nachází další z pomníků obětem bitvy 1866.

Přednosti:

- Obec vlastní pozemek, který by se mohl stát biokoridorem v krajině a dodat místu další významný krajinný prvek pro posílení ekologické stability.

Nedostatky:

- Současné vedení cesty není příliš praktické vzhledem ke způsobu obdělávání polnosti a bylo by vhodnější cestu (směnou pozemku) více přiblížit pomníku jezdecké bitvy, z důvodu ucelenějších obhospodařovatelných ploch.

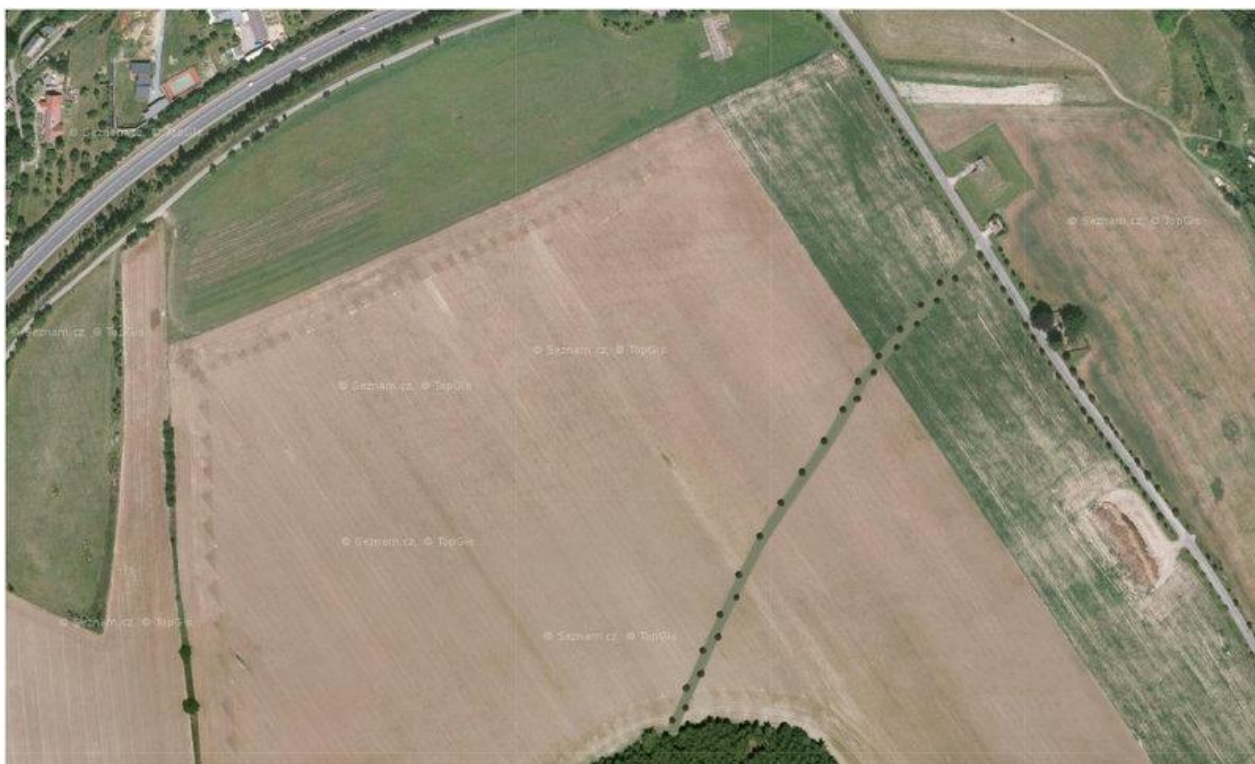
Současný stav půdorys (www.lkatastr.cz), foto

Možná řešení:

- Není vyloučená i změna vedení cesty pro snadnější obdělávání pozemků.
- Ponechat u stromové zeleně průhledy do krajiny a průjezdy pro zemědělskou techniku.
- Do budoucna u nové aleje (šíře cesty 6,5 m) respektovat a kontrolovat dostatečný prostor pro kořenový systém a nadzemní korunu.
- Pro alej zvolit stromy úzkokorunné s širším sponem výsadby (bříza, jeřáb, slivoň apod.).

Současný stav půdorys (www.lkatastr.cz), možné řešení

3. Javorové stromořadí ke Kramolně

V nedávné době zde na obecním pozemku p. č. 867/3 bylo vysazeno javorové stromořadí tvořené kulturní odrůdou úzkého, sloupovitého růstu.

Přednosti:

- Nedávno vysázené stromořadí podél cesty směrem ke Kramolně.
- Vzorně vysázené stromořadí a kvalitní rostlinná sadba.

Nedostatky:

- Obdělávané polnosti zasahují poměrně blízko ke kmenům stromů, což by mohl být v budoucnu problém.

Možná řešení:

- Do budoucna u stávajícího stromořadí respektovat a kontrolovat dostatečný prostor pro kořenový systém a nadzemní korunu stromů (ponechat širší neobdělávaný travnatý pruh pro vývin kořenů a zároveň jako částečný protierozní filtr).

Současný stav půdorys (www.lkatastr.cz), foto

5.6 Venkovská stavení

V obci se nachází stavby, které svým charakterem vrací obci venkovský ráz a projevují tak krásu pomalu zapomínaných architektonických hodnot.

1. Stavba u hospody č. p. 106
2. Roubený penzion č. p. 66
3. Stavba č. p. 45
4. Venkovská vila č. p. 127

Současný stav půdorys (www.lkatastr.cz)

1. Stavba u hospody č. p. 106

Nedaleko od místní hospody (cca 90 m východním směrem) se nachází venkovské stavení s číslem popisným 106, které svým architektonickým vyjádřením stavby navozuje harmonický a malebný venkovský ráz.

2. Roubený penzion č. p. 66

Penzion zvaný Deluxe se nachází cca uprostřed obce poblíž hospody (150 m severovýchodním směrem). Jedná se o roubenou stavbu, která svým provedením zapadá do venkovského prostředí a tvoří jeho součást.

3. Stavba č. p. 45

Typicky venkovská harmonická stavba, se nachází 170 m severovýchodním směrem od obecního úřadu, s číslem popisným 45. Dům si zachoval své původní prvky a je zdařilou stavbou navozující venkovskou atmosféru místa, vhodně zakomponovaná do stávajícího reliéfu krajiny.

4. Venkovská vila č. p. 127

Další harmonickou stavbou v obci je dům vilového charakteru s číslem popisným 127, nacházející se 340 m jihozápadně od kaple. Jeho symetrické členění spolu s harmonickými proporčními vztahy vykazuje dokonalý cit architekta pro stavbu vhodně zapadající do venkovského prostoru. Okolní zeleň stavbu vhodně doplňuje a začleňuje do prostředí.

Současný stav-foto

6. Orientační propočet nákladů

Orientační propočet by měl sloužit převážně k cenové představě, k jaké částce se bude realizované dílo přibližovat. Skutečná cena díla se může lišit a u větších zakázek řádově i o desítky tisíc korun. Konečná cena díla pak závisí na různých okolnostech, jako jsou poctivost zhotovitele a dodržování technologií při realizaci díla, vzdálenost sídla realizační firmy od místa realizace, svépomocné práce ze strany obce, momentální dostupnost navržených materiálů, možnost deponie odpadu na obecním pozemku aj.

Významná místa v intravilánu obce a jejich zeleň

Orientační propočet nákladů na úpravy zeleně " kaple Božského Srdce Páně "

č.pol.	Popis položky	Měrná jedn.	Počet měř. j.	Jednotková cena	Cena celkem
1	odstranění stříbrných smrků	ks	2	6500	13 000,00 Kč
2	frézování pařezů	m ²	1	4500	4 500,00 Kč
3	přepravní náklady pracovníků	km	60	45,00	2 700,00 Kč
	hrubé náklady celkem				<u>20 200,00 Kč</u>

Všechny ceny jsou včetně materiálu, práce a odvozu odstraněných hmot

Orientační propočet nákladů na úpravy zeleně " Pomník myslivce "

č.pol.	Popis položky	Měrná jedn.	Počet měř. j.	Jednotková cena	Cena celkem
1	odstranění tuje (u země) s odvozem	ks	1	6500	6 500,00 Kč
2	přepravní náklady pracovníků	km	60	45,00	2 700,00 Kč
	hrubé náklady celkem				<u>9 200,00 Kč</u>

Všechny ceny jsou včetně materiálu, práce a odvozu odstraněných hmot

Orientační propočet nákladů na úpravy zeleně " Křížek pod pomníkem myslivce "

č.pol.	Popis položky	Měrná jedn.	Počet měř. j.	Jednotková cena	Cena celkem
1	odstranění tuje (u země) s odvozem	ks	1	4000	4 000,00 Kč
2	odstranění jalovců (u země) s odvozem	ks	2	2000	4 000,00 Kč
3	výsadba stromů (sloupovitý habr)	ks	2	4000	8 000,00 Kč
4	mulčování stromů štěpkou	ks	2	200	400,00 Kč
5	přepravní náklady pracovníků	km	60	45,00	2 700,00 Kč
	hrubé náklady celkem				<u>19 100,00 Kč</u>

Všechny ceny jsou včetně materiálu, práce a odvozu odstraněných hmot

Orientační propočet nákladů na úpravy zeleně " Křížek nad Nývtovým dubem "

č.pol.	Popis položky	Měrná jedn.	Počet měř. j.	Jednotková cena	Cena celkem
1	úprava, vyvětvení tují s odvozem větví	ks	2	2500	5 000,00 Kč
2	přepravní náklady pracovníků	km	60	25,00	1 500,00 Kč
	hrubé náklady celkem				6 500,00 Kč

Všechny ceny jsou včetně materiálu, práce a odvozu odstraněných hmot

Ostatní místa v intravilánu obce a jejich zeleň

Orientační propočet nákladů na úpravy " Hřiště u hospody "

č.pol.	Popis položky	Měrná jedn.	Počet měř. j.	Jednotková cena	Cena celkem
1	přípravné ruční práce s půdou před výsadbou (oddrnění, kypření, rovnání...)	m ²	12	100	1 200,00 Kč
2	obruba záhonů	bm	15	350	5 250,00 Kč
3	osázení záhonu cibulovinami a trvalkami	m ²	12	1200,00	14 400,00 Kč
4	ohumusování záhonu kompostem	m ²	12	60,00	720,00 Kč
5	zahradní kompost	m ³	1	1400,00	1 400,00 Kč
6	zamulčování záhonu štěrkem fr 4/8	m ²	12	300,00	3 600,00 Kč
7	valouny	ks	3	3000,00	9 000,00 Kč
8	přepravní náklady pracovníků	km	200	25,00	5 000,00 Kč
	hrubé náklady celkem				40 570,00 Kč

Všechny ceny jsou včetně materiálu, práce a odvozu odstraněných hmot

Orientační propočet nákladů na úpravy zeleně " Zděné garáže "

č.pol.	Popis položky	Měrná jedn.	Počet měř. j.	Jednotková cena	Cena celkem
1	výsadba přísavníků / břečtanu	ks	9	200	1 800,00 Kč
2	ohumusování	ks	9	150	1 350,00 Kč
3	ochranná manžeta (límeč)	ks	9	150	1 350,00 Kč
4	přepravní náklady pracovníků	km	60	45,00	2 700,00 Kč
	hrubé náklady celkem				7 200,00 Kč

Všechny ceny jsou včetně materiálu, práce a odvozu odstraněných hmot

Zeleň v extravilánu obce

Orientační propočet nákladů na úpravy „Obecní cesta od pomníku jezdecké bitvy k pomníku obětem války „

č.pol.	Popis položky	Měrná jedn.	Počet měř. J.	Jednotková cena	Cena celkem
1	výsadba listn.stromů ok 10/12 s balem včetně úvazků, kotvení, ochrany před okusem a výchovného řezu	ks	25	3700,00	92 500,00 Kč
2	zamulčování stromů včetně mulče	ks	25	280,00	7 000,00 Kč
3	zahradnický kompost	m ³	5	1400,00	7 000,00 Kč
4	založení krajinné travnaté plochy	m ²	3080	40,00	123 200,00 Kč
5	přepravní náklady	km	400	25,00	10 000,00 Kč
	hrubé náklady celkem				<u>239 700,00 Kč</u>

Všechny ceny jsou včetně materiálu, práce a odvozu odstraněných hmot

7. Implementační část

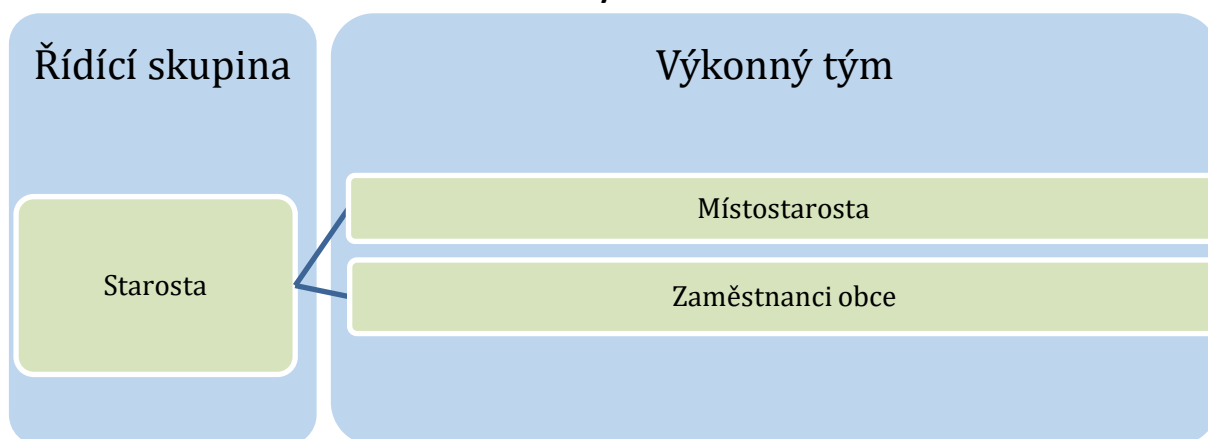
Pro úspěšné nastavení a praktické využití strategického dokumentu je nezbytné definovat a popsat následující oblasti:

- Způsob řízení a organizační zajištění naplňování Strategie rozvoje zeleně
- Systém financování Strategie rozvoje zeleně
- Aktualizace Strategie rozvoje zeleně
- Monitoring a vyhodnocení naplňování Strategie rozvoje zeleně

7.1 Způsob řízení a organizační zajištění naplňování Strategie rozvoje zeleně

Pokud má dojít k naplnění cílů strategie, je potřeba zajistit jednoznačný způsob jejího řízení. Ten musí vycházet ze systému řízení obce, kdy zastupitelstvo je orgán řídicí a vedení obce spolu se zaměstnanci úřadu je orgán výkonný. Systém řízení strategie rozvoje zeleně naznačuje následující schéma.

Znázornění způsobu řízení a organizačního zajištění naplňování Strategie rozvoje zeleně v obci Vysokov

Řídící skupina

Řídící skupina představuje hlavní orgán, který je zodpovědný za postupné naplňování strategie. Řídící skupina rozhoduje o tom, zda přijme/nepřijme a schválí/neschválí předložené rozvojové projekty (včetně jejich navrženého rozpočtu), které jsou v souladu se schváleným plánovacím dokumentem. Řídící skupina dále určí osobu, tzv. garanta, jehož rolí bude iniciovat a koordinovat všechny činnosti spojené s realizací a aktualizacemi strategie. Garant by měl být jeden z členů řídicí skupiny, příp. výkonného týmu.

Výkonný tým

Výkonný tým je složen z představitelů obce a vybraných zaměstnanců obce. Vedoucím výkonného týmu je starosta obce. Stěžejním úkolem výkonného týmu v procesu implementace strategie je předkládat řídicí skupině konkrétní návrhy projektů a rozvojových aktivit, které jsou v souladu se schváleným strategickým dokumentem. Dalšími úkoly výkonného týmu jsou: monitoring a průběžné vyhodnocování naplňování jednotlivých aktivit a zajištění aktualizace strategie (vlastními silami či za pomoci externí osoby). Do procesu implementace Strategie rozvoje zeleně budou zapojeny i další subjekty, které budou plnit funkci poradní.

7.2 Systém financování Strategie rozvoje zeleně

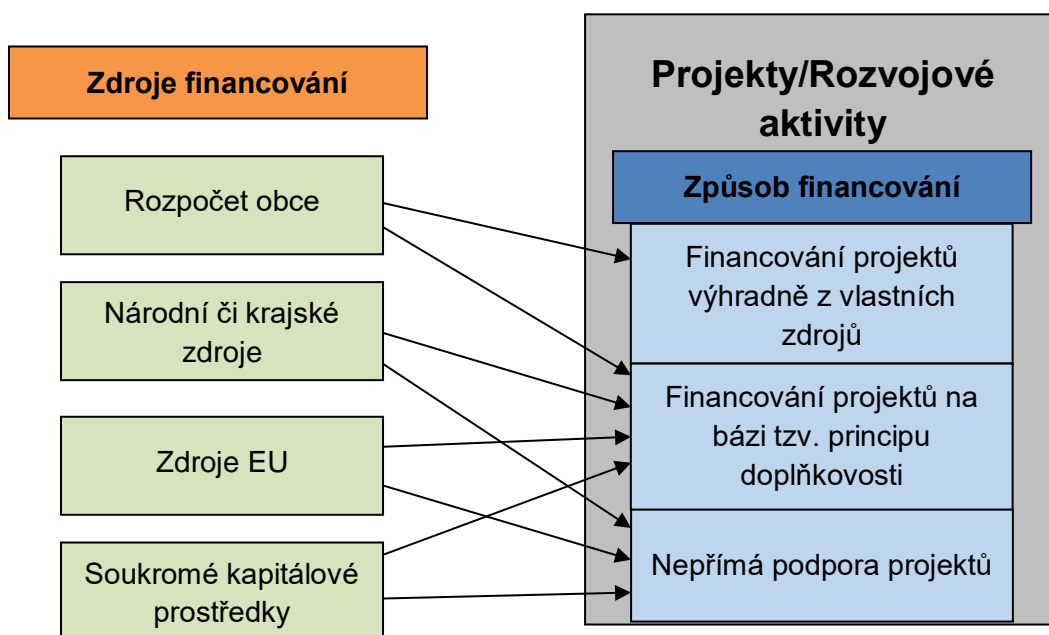
Z hlediska naplňování jednotlivých projektových záměrů strategie jsou nutné finanční prostředky. Realizace řady navržených aktivit se bezpochyby neobejde bez vnější finanční podpory. Proto je důležité využívat dostupné vnější finanční zdroje, jejichž příspěvek významně napomůže k jejich realizaci.

Financování rozvojových aktivit lze zajistit třemi předpokládanými způsoby:

1. **Financování projektů výhradně z vlastních zdrojů** – jednotlivé projekty jsou financovány výhradně z rozpočtu obce.
2. **Financování projektů na bázi tzv. principu doplňkovosti** – jednotlivé projekty jsou financovány z převážné části prostřednictvím externích finančních zdrojů a částečně z vlastních zdrojů. Externí finanční prostředky lze rozdělit na nevratné (dotace, granty) a vratné (úvěry, zápůjčky apod.). Především nevratné externí finanční prostředky představují velmi významný podíl finančních zdrojů, které jsou potřebné k realizaci daného projektu (mohou pokrýt až 85 či 90 % celkových nákladů projektu). Z pohledu externích zdrojů lze uvažovat o následujících zdrojích financování:
 - z rozpočtu Evropské unie – strukturální fondy EU
 - ze státního rozpočtu ČR
 - z rozpočtu Královéhradeckého kraje
 - ze soukromých kapitálových prostředků (bankovní úvěry, zdroje soukromého sektoru, prostředky nestátních neziskových organizací).
3. **Nepřímá podpora projektů** – obec Vysokov se nepodílí ani finančně, ani realizačně na přípravě a realizaci projektů. Role obce je v tomto případě iniciační a komunikační, čímž napomáhá k prosazování daného projektového záměru.

Vazby systému financování znázorňuje následující schéma.

Vazby systému financování Strategie rozvoje zeleně v obci Vysokov

7.3 Aktualizace Strategie rozvoje zeleně

Nedílnou součástí implementace strategie je i její aktualizace. Jedná se totiž o tzv. „živý“ dokument, který by měl být aktualizován v čase a reagovat tak na aktuální změny politické, hospodářské, společenské či legislativní. Je proto žádoucí, aby se Strategií rozvoje zeleně bylo pracováno v čase a v návaznosti na její monitorování a vyhodnocování naplňování docházelo taktéž k její aktualizaci.

Aktualizace může být provedena buď dodatkem ke stávající strategii, nebo přímo úpravou strategie, čímž vznikne nová verze. Je nezbytné uvést termín aktualizace a vyznačit provedené změny.

Za zajištění aktualizace a dílčích revizí strategie je zodpovědný výkonný tým.

7.4 Monitoring a vyhodnocení naplňování Strategie rozvoje zeleně

Systém monitoringu a vyhodnocování realizace Strategie rozvoje zeleně v obci Vysokov je důležitou součástí celého strategického dokumentu. Je žádoucí, aby monitoring a vyhodnocování naplňování strategie byl prováděn průběžně a mohl tak pružně reagovat na aktuálně vzniklé situace. Faktorů, které mohou vstupovat do realizace strategie a mít na ní pozitivní či negativní vliv, je skrze politické, společenské, hospodářské a legislativní prostředí mnoho. Nelze tedy předpokládat, že do realizace strategie nebude potřeba zasahovat.

Za monitoring a vyhodnocování naplňování strategie je odpovědný výkonný tým.

(Metodika přípravy veřejných strategií, ve znění aktualizace z prosince 2018)

8. Závěr

Závěrem bych rád shrnul silné a slabé stránky obce Vysokov.

Jako silné stránky jsou místa v intravilánu a v krajině, která mají svoji osobitou sílu a atmosféru. Zejména to jsou krásné stromy v obci, které jsou uvedené jako významné, ale nejen ty, ale i ostatní, které nebyly z důvodu omezené kapacity díla uvedeny, ale podílí se významně na estetické a ekologické složce obce. O zeleň je zde ze strany obce pečováno a každá snaha se zde o to více cení, neboť je uskutečněna v náročných terénních a půdních podmínkách. Je třeba tyto hodnotné lokality chránit a vytvářet více míst, která by občané rádi navštěvovali. Některá místa je třeba postupně proměnit tak, aby i pro následující generace byla zachována krása a malebnost vesnice a okolní krajiny. Charakter vesnice je vytvořen již samotným urbanistickým konceptem, který je správnou měrou vyvážen zelení, což dodává obci specifický údolní venkovský ráz.

Slabší stránky obce spatřuji v tom, že některé lokality (přístupové cesty, veřejné setkávací prostory, bývalé cesty mezi poli apod.) nevlastní obec, ale jsou soukromé a ovlivnění jejich funkce a využití do budoucna je tudíž ze strany obce silně omezeno.

Rád bych poděkoval paní starostce Bc. Renátě Sychrovské Fiedlerové a místostarostce Zdeňce Hovorkové za poskytnuté podklady a za čas, který mi věnovaly při konzultacích obce Vysokov.

9. Zdroje

<https://mapy.cz/zakladni?x=16.0957995&y=50.4015812&z=13&source=muni&id=2536&q=vysokov>

<http://www.vysokov.cz/obec-1/historie/>

([https://cs.wikipedia.org/wiki/Kaple\(Vysokov\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kaple(Vysokov)))

<http://nachod.farnost.cz/kostely-a-kaple/kaple-plhov/>

<http://www.vysokov.cz/obec-1/fotogalerie/historicka-fota-16cs.html>

www.valentinska.cz

<https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/2817-vysokov/>

(<https://www.turistika.cz/mista/vysokov-zemebranceky-kriz/detail>)

(www.mapy.cz)

(www.lkatastr.cz)